

การออกแบบพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการเพื่อความหลากหลายทางเพศ
: บทเรียนจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม
Designing Recreational Spaces and Activities for Gender Diversity
: Lessons from Countries with Marriage Equality Laws

เดชภณ ทองเต็ม
Tachapon Tongterm

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Department of Sport Science, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University

Corresponding email: spsc_network@hotmail.com

Received: 24 มกราคม 2567; Revised: 23 เมษายน 2568; Accepted: 25 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศทั่วโลกได้ยกระดับประเด็นความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) สู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย โดยเฉพาะการใช้พื้นที่และกิจกรรมนันทนาการเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเสมอภาค ลดอคติ และสร้างสุขภาวะทางสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งแม้ประเทศไทยจะประกาศใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียมในปี พ.ศ. 2568 อันเป็นหมุดหมายที่สำคัญด้านสิทธิมนุษยชน แต่การแปลงนโยบายดังกล่าวไปสู่การจัดการพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ตอบสนองต่ออัตลักษณ์ที่หลากหลายในบริบทไทยยังคงมีข้อจำกัด ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการภายใต้บริบทกฎหมายสมรสเท่าเทียม สังเคราะห์บทเรียนจากต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ วิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทยทั้งในแง่ของความพร้อมและข้อจำกัด และเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและกรณีศึกษาเปรียบเทียบจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่และกิจกรรมนันทนาการสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกทางสังคมที่ทรงพลังในการขับเคลื่อนความเท่าเทียมได้ หากได้รับการออกแบบและพัฒนาบนฐานของสิทธิ ความปลอดภัย และการมีส่วนร่วมของชุมชน LGBTQ+ อย่างแท้จริง อีกทั้งพบว่าประเทศไทยมีข้อจำกัดทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน งบประมาณ บุคลากร และทัศนคติทางวัฒนธรรมที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน โดยผู้เขียนได้เสนอแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ 5 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาพื้นที่นันทนาการที่เป็นมิตรต่อทุกเพศ 2) การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างการยอมรับในระดับชุมชน 3) การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วน 4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มการเข้าถึง และ 5) การบูรณาการกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ การดำเนินงานควรถูกร้อยเรียงเข้ากับแผนแม่บทสิทธิมนุษยชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อสร้างระบบนันทนาการที่ตอบสนองต่อความหลากหลาย และเป็นรากฐานของสังคมไทยที่เคารพศักดิ์ศรีของทุกอัตลักษณ์อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : นันทนาการ, ความหลากหลายทางเพศ, สมรสเท่าเทียม, พื้นที่นันทนาการ, ความยั่งยืน

ABSTRACT

Over the past two decades, many countries around the world have elevated LGBTQ+ issues into formal public policy, particularly by using recreational spaces and activities as tools to promote equity, reduce prejudice, and foster long-term social well-being. Although Thailand enacted the Marriage Equality Law in 2025, marking a significant milestone in human rights, translating this policy into recreational spaces and activities that reflect diverse identities remains limited. This article aims to analyze the role of inclusive recreational environments within the context of marriage equality, synthesize lessons from successful international practices, examine Thailand's readiness and constraints, and propose practical strategies suited to the Thai context. Using document analysis and comparative case study methods, the findings reveal that recreational spaces and activities can serve as powerful social mechanisms to advance equality when developed based on rights, safety, and the meaningful participation of LGBTQ+ communities. However, Thailand still faces several challenges, including inadequate infrastructure, limited budget allocation, lack of trained personnel, and cultural attitudes that hinder inclusive development. The author proposes five strategic directions: 1) developing gender-inclusive recreational spaces, 2) promoting community-based activities that foster acceptance, 3) fostering cross-sectoral collaboration, 4) applying digital technologies to enhance accessibility, and 5) integrating recreation with the creative economy and tourism. These strategies should be aligned with the National Human Rights Master Plan, urban development strategies, and the Sustainable Development Goals (SDGs) in order to build a recreational system that embraces diversity and lays the foundation for a society that genuinely respects the dignity of every identity.

Keywords: Recreation, LGBTQ+, Marriage Equality, Inclusive Spaces, Sustainability

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนผ่านของสังคมโลกได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของหลายประเทศในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการยอมรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือที่นิยมเรียกว่ากลุ่ม LGBTQ+ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปกฎหมาย การเปิดพื้นที่สาธารณะ หรือการสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ (Furman & Mardell, 2022; Heath et al., 2023) โดยหนึ่งในกลไกที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นคือ “พื้นที่และกิจกรรมนันทนาการ” ซึ่งไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเป็นพื้นที่พักผ่อนหรือออกกำลังกาย แต่กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดอคติ เสริมสร้างสุขภาวะ และเปิดทางให้เกิดการยอมรับในระดับโครงสร้างของสังคม (Anderson & Knee, 2022) โดยตัวอย่างจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม อาทิ ประเทศเนเธอร์แลนด์ แคนาดา

สวีเดน และได้หวน ต่างแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ชัดเจนของพื้นที่นันทนาการที่ออกแบบให้ครอบคลุมกลุ่ม LGBTQ+ โดยพื้นที่ดังกล่าวเน้นทั้งความปลอดภัย การมีส่วนร่วม และความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน (Gorman-Murray et al., 2023; Knee & Anderson, 2023) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เพียงการจัดพื้นที่เท่านั้น แต่เป็นการแสดงออกเชิงนโยบายที่สะท้อนทัศนคติของรัฐต่อการอยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย

ขณะเดียวกัน ประเทศไทยได้เดินทางเข้าสู่จุดเปลี่ยนสำคัญทางสังคมด้วยการประกาศใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียม เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2568 (รัฐบาลไทย, 2568) โดยกฎหมายฉบับนี้ถือเป็นก้าวอย่างเชิงนโยบายที่สำคัญในการยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มเพศทางเลือก แต่ในทางปฏิบัติกลับยังคงมีข้อจำกัดมากมายที่ทำให้สิทธิในชีวิตจริงของกลุ่ม LGBTQ+ ของไทยยังไม่ขยายไปสู่มิติสังคมอย่างแท้จริง (บรรจง เมืองสุวรรณ, 2566; รักพงษ์ แสนศรี, 2566; สมถวิล เอี่ยมโก และวิกรม บุญนุ่น, 2564) โดยเฉพาะในบริบทของพื้นที่นันทนาการซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าแม้จะมีความพยายามริเริ่มในเขตเมืองบางแห่ง แต่การออกแบบพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ตอบสนองต่อความหลากหลายทางเพศกลับยังไม่สามารถกระจายไปสู่ระดับชุมชนหรือพื้นที่ห่างไกลได้อย่างทั่วถึง โดยหลายพื้นที่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย การเข้าถึงอย่างเท่าเทียม และความรู้สึกปลอดภัยในการใช้งาน (อุธนา สุระตะนัย และคณะ, 2567) ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความแตกต่างทางอัตลักษณ์ (ธีรสิทธิ์ พิมพ์กิตติเดช และวิลาสินี ยนต์วิทย์, 2566; รัชชานนท์ ศรีเพ็ญชัย และคณะ, 2567) และนอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานด้านนันทนาการของไทยส่วนใหญ่ยังยึดแนวความคิดแบบทวิลักษณ์ทางเพศ (binary) เช่น การแยกห้องน้ำหรือห้องเปลี่ยนชุดตามเพศกำเนิด กิจกรรมส่วนมากยังออกแบบโดยไม่คำนึงถึงความหลากหลายของผู้เข้าร่วม อีกทั้งยังขาดการบูรณาการเรื่องความหลากหลายทางเพศในหลักสูตรการฝึกอบรมหรือแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรในภาครัฐ และท้องถิ่น ส่งผลให้ความพยายามพัฒนาแนวคิดพื้นที่เพื่อเพศทางเลือกยังคงจำกัดอยู่ในกลุ่มอาสาสมัครหรือองค์กรภาคประชาชน ขณะที่ภาครัฐยังไม่มีกรอบนโยบายที่ชัดเจนและมีพลังในการขับเคลื่อน (ศิลาศักดิ์ พระสมุโธ (บุญทอง) และคณะ, 2565) ความก้าวหน้าในระดับนโยบายจึงยังไม่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นการจัดสรรทรัพยากร โอกาส หรือพื้นที่ทางกายภาพที่สะท้อนความเคารพในความแตกต่างได้อย่างแท้จริง แม้สังคมไทยจะเปิดกว้างมากขึ้นในทางวาทกรรมผ่านการจัดงาน Pride การยอมรับในสื่อบันเทิงแนวซีรีส์วาย หรือกิจกรรมนันทนาการอื่น ๆ (กฤษ วีรกุล และคณะ, 2567; คชาวุธ มาป้อง และคณะ, 2567; พระมหาสุติภัก อภินนโท และคณะ, 2567; สมถวิล เอี่ยมโก และคณะ, 2565) แต่ความยืดหยุ่นเหล่านั้นยังไม่ได้ลงลึกสู่โครงสร้างทางสังคมที่มั่นคงและถาวร ดังนั้นความท้าทายของประเทศไทยในวันนี้จึงมิใช่เพียงการออกกฎหมายเพื่อยืนยันสิทธิ แต่คือการลงมือจัดการกับข้อจำกัดเชิงพื้นที่และเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อสร้างสังคมที่ไม่เพียงยอมรับ แต่ยังเอื้อให้ทุกเพศสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างสมศักดิ์ศรีและมั่นคง

แต่อย่างไรก็ตาม แม้บทเรียนจากหลายประเทศจะให้ภาพที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมเพศทางเลือก แต่การประยุกต์ใช้ในบริบทไทยยังขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในประเด็นที่เชื่อมโยงกฎหมายสมรสเท่าเทียมกับการจัดการพื้นที่สาธารณะให้เกิดผลกระทบเชิงบวกอย่างแท้จริง (วรวิทย์ ชายสวัสดิ์, 2567; สมถวิล เอี่ยมโก และคณะ, 2566) ดังนั้นบทความวิชาการฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความสำคัญของพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศภายใต้กฎหมายสมรสเท่าเทียมในบริบทนานาชาติ 2) ถอดบทเรียนเชิงลึกจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียมเกี่ยวกับกลยุทธ์การออกแบบพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการ 3) วิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทยในแง่ของความพร้อมและข้อจำกัด และ 4) เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับ

บริบทไทย ทั้งนี้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการให้เป็นกลไกสร้างสังคมที่ยอมรับความหลากหลาย และมีความยั่งยืนในระยะยาว

ความสำคัญของพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศ

พื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพในสังคมที่หลากหลาย โดยเฉพาะในบริบทของประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งการออกแบบพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้สะท้อนเพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงกฎหมาย แต่ยังเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งความสำคัญของพื้นที่และกิจกรรมเหล่านี้สามารถพิจารณาได้ในสามมิติหลัก ดังนี้

1. บทบาทของพื้นที่นันทนาการในฐานะตัวเร่งความเท่าเทียมทางเพศ

พื้นที่นันทนาการที่ออกแบบให้ครอบคลุมความหลากหลายทางเพศ ไม่ได้มีความสำคัญเฉพาะในฐานะสถานที่พักผ่อนหรือทำกิจกรรมทางกายเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะที่สร้างเงื่อนไขใหม่ให้แก่การอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย โดยเฉพาะในบริบทของกลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งมักเผชิญข้อจำกัดทั้งด้านความปลอดภัย การยอมรับ และโอกาสในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเอง (กวินทรา คันธรส และคณะ, 2565; พิเชฐ อุดมรัตน์, 2566; สมถวิล เอี่ยมโก และวิกรม บุญนุ่น, 2564) การมีพื้นที่ที่ส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัยและไม่ตัดสิน (judgement-free) เช่น การใช้สัญลักษณ์ “พื้นที่ปลอดภัย” หรือสร้างในองค์ประกอบของศูนย์นันทนาการในเยอรมนี ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลดความตึงเครียดทางสังคม และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในระดับชุมชน (Herrick et al., 2022) อีกทั้งในเนเธอร์แลนด์ แนวคิด “Queer-Friendly Zones” ถูกนำมาใช้ในสวนสาธารณะ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้ใช้บริการ LGBTQ+ อย่างแท้จริง (Heath et al., 2023) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการออกแบบพื้นที่นันทนาการสามารถสะท้อนทัศนคติของรัฐและสังคมต่อกลุ่มเพศทางเลือกได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างยังปรากฏชัดในประเทศที่นำนโยบายไปปฏิบัติได้จริง เช่น แคนาดา ซึ่งส่งเสริมการออกแบบห้องน้ำแบบรวมเพศ (unisex) ในศูนย์นันทนาการ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและการเข้าถึงอย่างเท่าเทียม (Wilson et al., 2022) และประเทศสวีเดนกับโครงการ “Rainbow Parks” ที่เชื่อมโยงการออกแบบพื้นที่นันทนาการเข้ากับนโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Aguilar-Carrasco et al., 2022) ซึ่งตัวอย่างที่กล่าวมาเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนเพียงแค่แนวคิดด้านการออกแบบพื้นที่ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่นันทนาการในการขับเคลื่อนวัฒนธรรมแห่งความเข้าใจ และลดการแบ่งแยกในระดับรากฐานของสังคม

2. กิจกรรมนันทนาการและความสำคัญทางสังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยา

กิจกรรมนันทนาการในบริบทของกลุ่ม LGBTQ+ ไม่เพียงมีบทบาทในด้านการพักผ่อนหรือการเคลื่อนไหวทางร่างกายเท่านั้น หากแต่ยังเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้การแสดงออกทางอัตลักษณ์เกิดขึ้นอย่างปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือกิจกรรมสาธารณะอย่างขบวนพาเหรดความภาคภูมิใจ (Pride Parade) หรือเทศกาลเฉลิมฉลองความหลากหลายทางเพศ (Pride Festival) ซึ่งจัดขึ้นในเมืองใหญ่อย่าง Toronto และ San Francisco ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นการเปลี่ยนพื้นที่สาธารณะให้กลายเป็นเวทีทางสังคมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาค พร้อมทั้งแสดงออกถึงความหลากหลายผ่านศิลปะ วัฒนธรรม และแฟชั่นในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเปิดกว้าง อีกทั้งเทศกาล Pride ยังมีมิติทาง

เศรษฐกิจที่โดดเด่น โดยในแคนาดากิจกรรมเหล่านี้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากนานาชาติ สร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจท้องถิ่นในหลากหลายภาคส่วน เช่น โรงแรม การเดินทาง และกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ (Kaygalak-Celebi et al., 2020)

ในด้านจิตวิทยาและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม กิจกรรมนันทนาการยังทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างรุ่น โดยเฉพาะกิจกรรมระหว่าง LGBTQ+ วัยเยาว์กับผู้สูงวัย เช่น การจัดค่าย การพบปะในพื้นที่สร้างสรรค์ หรือกิจกรรมร่วมกันในชุมชน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจข้ามวัย ลดความรู้สึกโดดเดี่ยว และเปิดทางให้เกิดการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตและการต่อสู้ของแต่ละรุ่น (Weststrate et al., 2024) กิจกรรมบำบัดเชิงนันทนาการ (therapeutic recreation) เช่น โยคะ ศิลปะบำบัด หรือกลุ่มสนทนาในศูนย์ LGBTQ+ ก็มีบทบาทในการเยียวยาภาวะเครียดจากการถูกกีดกันทางสังคม อีกทั้งยังเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและความมั่นคงทางอารมณ์ให้แก่ผู้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง (Herrick et al., 2022) ขณะเดียวกัน กิจกรรมศิลปะที่สะท้อนอัตลักษณ์ เช่น นิทรรศการในประเทศญี่ปุ่นที่เล่าเรื่องของผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านสื่อสร้างสรรค์ ก็กลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ช่วยส่งต่อความเข้าใจจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งได้อย่างมีพลัง (Parmenter et al., 2020) ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จึงไม่ใช่เพียงประสบการณ์ส่วนบุคคล แต่คือเครื่องมือที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางสังคมและการพัฒนาโครงสร้างความเข้าใจในระยะยาวได้อีกด้วย

3. บทเรียนจากประเทศสมรสเท่าเทียมในมิติระบบโครงสร้างสาธารณะ

ในประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม แนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่รองรับความหลากหลายทางเพศได้ถูกยกระดับให้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการวางผังเมืองและการพัฒนาเชิงโครงสร้าง ตัวอย่างที่โดดเด่นคือ ศูนย์นันทนาการในเนเธอร์แลนด์ที่ริเริ่มแนวคิด “พื้นที่ปราศจากการตัดสิน” (Judgement-Free Zones) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้หยุดอยู่เพียงการแสดงจุดยืนเชิงสัญลักษณ์ แต่ลงลึกถึงการออกแบบเชิงกายภาพที่เปิดโอกาสให้ทุกอัตลักษณ์ทางเพศสามารถใช้งานได้อย่างเท่าเทียม (Knee et al., 2023) ซึ่งการสร้างสรรค์พื้นที่ที่ผสมผสานความเข้าใจทางสังคมเข้ากับองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมถือเป็นการยืนยันว่า ความหลากหลายไม่ใช่เพียงสิ่งที่ควรยอมรับ แต่ควรถูกสถาปนาไว้ในโครงสร้างพื้นฐานของเมืองและชุมชน ขณะที่กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ได้นำแนวคิดการเชื่อมโยงพื้นที่นันทนาการ LGBTQ+ กับบริบทชุมชนโดยรอบมาใช้เป็นแกนกลางของการออกแบบเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งช่วยลดการแบ่งแยกในระดับพื้นที่ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มคนอย่างเป็นรูปธรรม (Gorman-Murray et al., 2023) และนอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านนันทนาการในบางประเทศยังส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคมโดยตรง เช่น โครงการ “โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว Pride” (Pride Tourism Infrastructure) ในไต้หวันที่แสดงให้เห็นว่าการออกแบบพื้นที่ที่ตอบโจทย์กลุ่ม LGBTQ+ สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น ดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างงานในภาคบริการ และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับเทศกาล Pride (Kaygalak-Celebi et al., 2020) อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ล่อเลี้ยยความยั่งยืนของโครงการเหล่านี้ไม่ใช่เพียงการออกแบบหรือการลงทุนเท่านั้น หากแต่คือการเปิดพื้นที่ให้ชุมชน LGBTQ+ เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การออกแบบ การตัดสินใจ ไปจนถึงการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากความแตกต่างของผู้ใช้งาน (Aguilar-Carrasco et al., 2022)

บทเรียนจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม

ประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียมได้พัฒนาแนวทางการออกแบบพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นระบบ บทเรียนเหล่านี้ได้สะท้อนทั้งแนวคิด กระบวนการ และผลลัพธ์ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. แนวทางการออกแบบพื้นที่กายภาพที่รองรับความหลากหลายทางเพศ

การออกแบบพื้นที่กายภาพที่รองรับความหลากหลายทางเพศไม่ได้เป็นเพียงการตอบสนองต่อแนวนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน แต่คือกระบวนการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการจัดการพื้นที่สาธารณะ ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถดำรงอยู่ในพื้นที่ร่วมกันได้อย่างเสมอภาคและมีศักดิ์ศรี โดยในประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม กระบวนการออกแบบพื้นที่เชิงกายภาพได้พัฒนาไปสู่แนวทางที่เชื่อมโยงนโยบายกับวิถีชีวิตของประชาชน ผ่านการออกแบบที่ไม่เพียงเน้นการลดอคติ แต่ยังสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความกล้าในการปรากฏตัวทางอัตลักษณ์อย่างเปิดเผย แนวทางเหล่านี้แสดงออกอย่างชัดเจนในการจัดวางฟังก์ชันที่ยืดหยุ่น เช่น ห้องน้ำแบบรวมเพศ (unisex) โซนนันทนาการที่ไม่มีการแบ่งแยกทางเพศ และพื้นที่ที่ออกแบบให้ไม่มีสัญลักษณ์ทางเพศแบบทวิลักษณ์ (binary markers) ซึ่งพบได้ในประเทศสแกนดิเนเวีย เช่น สวีเดนและไอซ์แลนด์ ที่ใช้กระดุมการออกแบบเพื่อทุกคน (inclusive design) ให้กลายเป็นมาตรฐานของพื้นที่สาธารณะ (Godtman Kling et al., 2020) และนอกจากนี้ แนวคิดเรื่องพื้นที่ที่ยืดหยุ่นทางอัตลักษณ์ (identity-flexible spaces) ยังได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในเมืองสำคัญของสหรัฐอเมริกา เช่น การจัดตั้ง “เขตชุมชนหลากหลายทางเพศ” (Queer Districts) ที่มีใช้เพียงการจัดสรรทางกายภาพ หากแต่เป็นการประดิษฐ์พื้นที่ทางสังคมที่ยืนยันสิทธิในการปรากฏตัว (right to appear) และสร้างพื้นที่แห่งการยอมรับในระดับชุมชน (Goh, 2018) การมีส่วนร่วมของชุมชน LGBTQ+ ในกระบวนการออกแบบถือเป็นหัวใจของความยั่งยืนในเชิงโครงสร้าง (Wilson et al., 2022)

ในกรณีของเอเชีย แนวทางการออกแบบที่ผสมผสานความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมกับแนวคิดความเท่าเทียมสะท้อนออกมาอย่างเด่นชัดในไต้หวัน ซึ่งไม่เพียงแต่จัดสรร “โซนปลอดภัย” สำหรับกิจกรรม Pride เท่านั้น แต่ยังพัฒนาพื้นที่สาธารณะในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงการยอมรับของรัฐต่อชุมชน LGBTQ+ ผ่านการผสมผสานงานศิลป์ พื้นที่สีเขียว และการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในลักษณะที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางเพศและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างประณีต (Kaygalak-Celebi et al., 2022) โดยความสำเร็จของพื้นที่เหล่านี้ไม่ได้อยู่ที่โครงสร้างกายภาพเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากวิถีคิดที่วางพื้นที่เป็นกลไกของความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งสามารถส่งผลสะท้อนต่อโครงสร้างอำนาจในระดับจุลภาคของสังคมเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

2. การบูรณาการเทคโนโลยีกับพื้นที่นันทนาการ

การพัฒนาพื้นที่นันทนาการสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในศตวรรษที่ 21 ไม่อาจแยกขาดจากกระแสของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะได้ โดยเฉพาะในกลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งพบว่ามิมีจำนวนไม่น้อยที่เผชิญกับข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่ทางกายภาพอย่างปลอดภัย ดังนั้นเทคโนโลยีจึงกลายเป็น “ตัวกลาง” ที่ช่วยสร้างพื้นที่ทางเลือกและขยายขอบเขตของพื้นที่นันทนาการให้เข้าถึงได้โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับสถานที่หรือบริบททางวัฒนธรรมที่อาจเป็นอุปสรรค ตัวอย่างที่สะท้อนปรากฏการณ์นี้อย่างชัดเจนคือการจัดกิจกรรม Pride รูปแบบเสมือน (virtual) ซึ่งใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงผู้คนข้ามพรมแดนทางกายภาพและกฎหมาย ส่งผลให้เกิดพื้นที่ที่แลกเปลี่ยนที่ยืดหยุ่นและปลอดภัยมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่ยังไม่มีการยอมรับความหลากหลายทางเพศในระดับ

นโยบาย (Myrdahl, 2022) นอกจากนั้น เทคโนโลยียังช่วยปรับเปลี่ยนการออกแบบพื้นที่นันทนาการในเชิงกายภาพให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อผู้ใช้เฉพาะกลุ่มได้ดีขึ้น ตัวอย่างจากประเทศญี่ปุ่นได้แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IoT) ในศูนย์นันทนาการ LGBTQ+ ทั้งนี้เพื่อจัดการทรัพยากรภายในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตรวจสอบความหนาแน่นของผู้ใช้งาน การแสดงข้อมูลแบบเรียลไทม์ และการเพิ่มฟังก์ชันที่ช่วยให้ผู้ใช้งานรู้สึกปลอดภัยและมีอิสระในการเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตน (Pinto, 2022; Romano, 2023) ขณะที่ในเยอรมนี ได้นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence: AI) มาใช้เพื่อประมวลผลข้อมูลเชิงพฤติกรรมของผู้ใช้งาน LGBTQ+ ทั้งนี้เพื่อจัดสรรกิจกรรมและพื้นที่ในลักษณะที่ลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างกลุ่มที่แตกต่างอย่างมีเป้าหมาย (Atteberry-Ash et al., 2024)

ในอีกด้านหนึ่ง การสร้าง “ชุมชนออนไลน์เพื่อนันทนาการ” ได้กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยรักษาสุขภาวะทางจิตสังคมของกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในบริบทที่ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่ปลอดภัยในโลกจริงได้ โดยโครงการในสหรัฐอเมริกา เช่น “Queer-Friendly Online Communities” แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบเสมือน เช่น สมาชิกรายออนไลน์ กลุ่มศิลปะบำบัด หรือเวิร์กช็อปสร้างความมั่นใจในอัตลักษณ์ทางเพศ สามารถช่วยลดความเครียด และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนเสมือนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Greenspan et al., 2019)

3. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการส่งเสริมนันทนาการ

การพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมความหลากหลายทางเพศไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะในมิติทางวัฒนธรรมหรือสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคมในระดับที่ลึกซึ้งกว่าที่เคยปรากฏ ซึ่งการจัดกิจกรรมอย่าง Pride Festival หรือ Pride Market ในประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม เช่น แคนาดา สเปน หรือสหรัฐอเมริกา ได้กลายเป็น “เครื่องมือทางเศรษฐกิจ” ที่ทรงพลัง ที่ช่วยกระตุ้นภาคบริการ การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ โดยสร้างสรรค์ผ่านการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากนานาชาติ รวมถึงการเปิดพื้นที่ทางธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการ LGBTQ+ ที่ก่อนหน้านี้อาจถูกจำกัดโอกาสทางเศรษฐกิจ (Johnston & Waitt, 2016) ดังกรณีของ Toronto Pride ได้แสดงให้เห็นว่าเทศกาลดังกล่าวมิได้เป็นเพียงกิจกรรมทางสังคม หากแต่เป็นกลไกเศรษฐกิจระดับเมืองที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างรัฐท้องถิ่น และเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ (Taylor, 2016) และนอกเหนือจากเศรษฐกิจแบบเป็นทางการ ผลกระทบในมิติสังคมที่ยั่งยืนยังเกิดขึ้นจากกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมสุขภาวะ ความสัมพันธ์ และเครือข่ายสนับสนุนภายในชุมชน LGBTQ+ กิจกรรมกลุ่ม เช่น ลีกกีฬาสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+ Sports League) ที่จัดในสหราชอาณาจักร ช่วยสร้างความสามัคคี ลดความโดดเดี่ยว และเปิดพื้นที่ให้การแสดงออกทางอัตลักษณ์เกิดขึ้นในรูปแบบที่ไม่ถูกตัดสิน (Herrick & Duncan, 2020) ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจ เช่น ตลาดนัด Pride Market ในสหรัฐอเมริกา ยังช่วยเพิ่มโอกาสทางรายได้แก่ผู้ประกอบการ LGBTQ+ รายย่อย และสร้างโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมมากขึ้น (Soulard et al., 2024) ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า พื้นที่นันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศสามารถลดช่องว่างด้านโอกาสในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ (Elias, 2020) โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับการฝึกอาชีพและการสนับสนุนทุนสำหรับกลุ่มเปราะบางในชุมชน LGBTQ+

แนวโน้มที่ปรากฏในประเทศที่ก้าวหน้าทางนโยบายเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พื้นที่นันทนาการไม่ได้เป็นเพียงผลผลิตของการยอมรับ แต่เป็นเครื่องมือที่ส่งคืนผลตอบแทนกลับสู่สังคม ทั้งในรูปของรายได้ การจ้างงาน และการ

ลดต้นทุนทางสังคมที่เกิดจากการถูกกีดกัน ดังนั้น การลงทุนนโยบายด้านนันทนาการที่ครอบคลุมจึงควรได้รับการพิจารณา ในฐานนโยบายที่ตอบโจทย์ทั้งสิทธิ ความเสมอภาค และความสามารถในการแข่งขันของเมืองและชุมชนในระยะยาว

สถานการณ์ในประเทศไทย: โอกาสและความท้าทาย

แม้ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าทางกฎหมายในการส่งเสริมสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ในเชิงปฏิบัติ การจัดการด้านนันทนาการที่ครอบคลุมอัตลักษณ์ที่หลากหลายยังคงเผชิญอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะการแปลงนโยบายไปสู่การดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดยประเด็นเหล่านี้ได้สะท้อนทั้งโอกาสและความท้าทายสำคัญในการขับเคลื่อนพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการให้เป็นกลไกที่แท้จริงในการสร้างความเท่าเทียมในสังคมไทย ดังนี้

1. ความพร้อมในด้านโครงสร้างและนโยบาย

ปัจจุบันนโยบายด้านนันทนาการในประเทศไทยยังขาดความชัดเจนในการรองรับความหลากหลายทางเพศ แม้จะมีแผนพัฒนากีฬาและนันทนาการแห่งชาติ แต่พบว่าไม่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เจาะจงต่อการสร้างพื้นที่ที่ครอบคลุมชุมชน LGBTQ+ (สำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย, 2566) ซึ่งการขาดแผนแม่บทที่ครอบคลุมนี้ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับท้องถิ่นขาดทิศทางที่ชัดเจน รวมถึงความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเฉพาะ

1) ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาพื้นที่นันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศ แต่พบว่าประเทศไทยยังขาดการออกแบบที่คำนึงถึงอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ส่งผลให้กลุ่มบุคคล LGBTQ+ จำนวนไม่น้อยรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่ได้รับการยอมรับ และไม่สามารถใช้พื้นที่เหล่านั้นได้อย่างมั่นใจ (ธีรสิทธิ์ พิมพิทิตเดช และวิลาสินี ยนต์วิทย์, 2566; อุ๋ณาสุระตะนัย และคณะ, 2567) โดยปัญหาที่พบมีดังนี้

- **การออกแบบพื้นที่ที่ขาดความหลากหลายเพื่อทุกคน:** พื้นที่นันทนาการหลายแห่งในประเทศไทยยังยึดกรอบมาตรฐานทั่วไป เช่น สนามกีฬา ฟิตเนส สวนสาธารณะ หรือศูนย์บริการชุมชน โดยไม่มีการออกแบบฟังก์ชันที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของกลุ่ม LGBTQ+ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือการไม่มีห้องน้ำแบบรวมเพศ (Unisex) พื้นที่ส่วนตัว หรือโซนกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ใช้งานที่มีอัตลักษณ์ทางเพศแตกต่างได้ใช้พื้นที่อย่างไม่ถูกตัดสิน ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความรู้สึกถูกกีดกันและลดทอนการมีส่วนร่วมของ LGBTQ+ ในระดับพื้นที่

- **การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำกัด:** งบประมาณด้านโครงสร้างพื้นฐานยังมุ่งเน้นการบำรุงรักษาพื้นที่เดิมมากกว่าการลงทุนในพื้นที่รูปแบบใหม่ที่สามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้ใช้งาน ส่งผลให้หลายพื้นที่ขาดความยืดหยุ่น ไม่รองรับกิจกรรมที่หลากหลาย อีกทั้งยังไม่สามารถใช้งานได้ในทุกฤดูกาลหรือทุกกลุ่มวัย ซึ่งสวนทางกับแนวคิดการออกแบบพื้นที่สาธารณะแบบครอบคลุมในระดับสากล

- **การขาดพื้นที่ที่ปลอดภัย:** ปัญหาความปลอดภัยในพื้นที่นันทนาการยังคงเป็นประเด็นสำคัญ ทั้งในมิติทางกายภาพ เช่น ระบบแสงสว่าง การเฝ้าระวัง และการเข้าถึงที่ปลอดภัย และในมิติทางจิตใจ เช่น ความกลัวต่อการถูกเลือกปฏิบัติหรือเผชิญกับอคติในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งพื้นที่ที่ไม่ได้รับการออกแบบเพื่อความรู้สึกปลอดภัยเช่นนี้ ส่งผลให้ LGBTQ+ หลายกลุ่มลังเลที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือใช้พื้นที่ร่วมกับสาธารณชน

2) ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร

การพัฒนาพื้นที่นันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศจำเป็นต้องอาศัยทั้งทรัพยากรทางการเงินและบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้านอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตามพบว่าในประเทศไทย ระบบการจัดสรรงบประมาณและการพัฒนาบุคลากรยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (พระมหาสุศักดิ์ อภินันโท, 2567; สมถวิล เอี่ยมโก้ และวิกรม บุญนุ่น, 2564) โดยเฉพาะต่อความต้องการของ LGBTQ+ ที่ต้องการพื้นที่ที่ปลอดภัย ยืดหยุ่น และเคารพอัตลักษณ์ของผู้ใช้งานในทุกมิติ โดยปัญหาที่พบในประเด็นนี้มีดังนี้

- **การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอและไร้ทิศทาง:** งบประมาณที่จัดสรรให้แก่ภาคนันทนาการในระดับท้องถิ่นมักกระจายอย่างไม่เป็นระบบ โดยเน้นการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานเดิมมากกว่าการลงทุนในนวัตกรรมหรือพื้นที่เฉพาะกลุ่ม ส่งผลให้โครงการพัฒนาพื้นที่ที่ครอบคลุมกลุ่มเพศทางเลือกยังอยู่ในวงจำกัด ทั้งในด้านจำนวนและขอบเขตการดำเนินงาน และนอกจากนี้ยังไม่มีแผนการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนบางพื้นที่ และความว่างเปล่าในบางพื้นที่อย่างไม่เท่าเทียม

- **การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านความหลากหลายทางเพศ:** บุคลากรในสายงานนันทนาการส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมให้สามารถเข้าใจประเด็นด้านอัตลักษณ์ทางเพศ ความปลอดภัยเชิงจิตใจ และความไวต่อบริบทของผู้ใช้งาน LGBTQ+ ทั้งในด้านการออกแบบกิจกรรมและการจัดการพื้นที่ ทำให้การให้บริการในพื้นที่นันทนาการหลายแห่งขาดความอ่อนไหวทางสังคม และไม่สามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง

- **ช่องว่างเชิงโครงสร้างในการพัฒนากำลังคน:** ปัจจุบันยังไม่มีระบบพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านนันทนาการที่ครอบคลุมความรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศในระดับหลักสูตรหรือการรับรองวิชาชีพ ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบริหารพื้นที่สาธารณะ ก็ยังขาดนโยบายภายในในการส่งเสริมบุคลากรให้เข้าอบรมหรือพัฒนาตนเองในด้านนี้โดยตรง ส่งผลให้บุคลากรในหลายพื้นที่ยังคงมองการจัดกิจกรรม LGBTQ+ เป็นกิจกรรมเฉพาะกลุ่มที่ไม่อยู่ในกรอบของบริการสาธารณะ ซึ่งถือเป็นการบั่นทอนความเท่าเทียมโดยพื้นฐาน

3) การสนับสนุนจากภาครัฐและระบบการบริหารจัดการ

การพัฒนาพื้นที่นันทนาการให้ครอบคลุมทุกอัตลักษณ์ทางเพศไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยปราศจากบทบาทสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับนโยบาย กลไกปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามในประเทศไทยพบว่า กลไกการบริหารจัดการด้านนันทนาการที่เชื่อมโยงกับความหลากหลายทางเพศยังอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย ขาดการวางแผนระยะยาว และไม่ได้บูรณาการข้ามหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ (บรรจง เมืองสุวรรณ, 2566; สมถวิล เอี่ยมโก้ และคณะ, 2565) โดยปัญหาที่พบในประเด็นนี้มีดังนี้

- **การขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน:** การบริหารพื้นที่นันทนาการในประเทศไทยมักกระจุกอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหลัก เช่น การกีฬาแห่งประเทศไทย กรมพลศึกษา และหน่วยงานด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีกลไกถาวรในการประสานกับหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน เพศภาวะ หรือกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งส่งผลให้โครงการพัฒนาพื้นที่ที่ตอบสนองต่อชุมชน LGBTQ+ ไม่ได้รับการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนี้ การมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคม LGBTQ+ ยังคงจำกัดอยู่ในระดับกิจกรรม ไม่สามารถมีบทบาทในการออกแบบนโยบายหรือร่วมวางกรอบทิศทางการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

- **การขาดระบบติดตามและประเมินผล:** ปัจจุบันยังไม่มีเครื่องมือหรือกลไกเฉพาะที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลโครงการด้านนันทนาการที่คำนึงถึงความหลากหลายทางเพศ ทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่าพื้นที่และกิจกรรมที่มีอยู่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ ได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้งการไม่มีฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และสังคมที่สะท้อนมิติทางเพศ ส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณและการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาในระดับพื้นที่ขาดประสิทธิภาพอีกด้วย

- **การขาดกรอบนโยบายเฉพาะด้านความหลากหลายทางเพศในพื้นที่สาธารณะ:** แม้ปัจจุบันจะมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมในระดับประเทศแล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่มีนโยบายเฉพาะที่กำหนดทิศทางสำหรับการจัดการพื้นที่สาธารณะที่เป็นมิตรต่อทุกเพศอย่างเป็นรูปธรรม เช่น มาตรฐานการออกแบบพื้นที่ การกำกับดูแลสิทธิของผู้ใช้งานในพื้นที่สาธารณะ หรือแนวทางป้องกันการเลือกปฏิบัติในศูนย์นันทนาการ โดยหน่วยงานรัฐส่วนใหญ่ยังคงดำเนินงานบนฐานของนโยบายแบบกลางทั่วไป ยังขาดความตระหนักว่าความเท่าเทียมในระดับพื้นที่ต้องการแนวทางเฉพาะที่ลงลึกถึงรายละเอียดปฏิบัติจริง

2. การเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมและทัศนคติทางสังคม

แม้ว่าสังคมไทยจะมีความเคลื่อนไหวด้านความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองใหญ่ เช่น การจัดกิจกรรม Pride การแสดงออกของศิลปิน LGBTQ+ หรือการเติบโตของชุมชนออนไลน์ (ศุภาวุธ มาป้อง และคณะ, 2567; รัชชานนท์ ศรีเพ็ชย์ และคณะ, 2567) แต่กระแสเหล่านี้ยังไม่สามารถสะท้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระดับลึกได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชนบท กลุ่มผู้สูงอายุ และสถาบันหลักของสังคมไทยที่ยังคงยึดมั่นกับค่านิยมดั้งเดิม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความเข้าใจประเด็นเหล่านี้ยิ่งเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1) ความท้าทายทางวัฒนธรรมและทัศนคติ

แม้กระแสความหลากหลายทางเพศจะเริ่มได้รับการยอมรับในพื้นที่เมืองใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาถึงลงไปในระดับโครงสร้างทางสังคม จะพบว่ายังมีแรงต้านอย่างเจือจางในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะในชุมชนชนบทที่ยังคงยึดมั่นกับค่านิยมดั้งเดิม โดยทัศนคติที่ฝังแน่นเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มประชาชนเท่านั้น หากแต่แทรกซึมอยู่ในสถาบันสำคัญของสังคม เช่น ศาสนา การศึกษา และระบบราชการ ซึ่งมีอิทธิพลสูงต่อการหล่อหลอมกรอบความคิดของคนในสังคมไทย (บรรจง เมืองสุวรรณ, 2566; สมถวิล เอี่ยมโก และวิกรม บุญนุ่น, 2564) ดังนั้นการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรมจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้เพียงแค่การรณรงค์ในระดับผิวเผิน แต่ต้องอาศัยการทำงานเชิงลึกที่เชื่อมโยงกับโครงสร้างอำนาจทางสังคมที่มีอยู่เดิม อีกทั้งมีประเด็นความท้าทายย่อยดังนี้

- **การยึดมั่นในค่านิยมดั้งเดิมในชุมชนชนบท:** ในหลายพื้นที่ของชนบทไทย ความเข้าใจต่ออัตลักษณ์ทางเพศที่ไม่ใช่ชายหรือหญิงในกรอบเพศกำเนิดยังคงถูกมองว่า “แปลกแยก” หรือ “ผิดปกติ” โดยเฉพาะในชุมชนที่ศาสนาและประเพณียังเป็นศูนย์กลางของการหล่อหลอมทัศนคติส่วนรวม ซึ่งทัศนคติเหล่านี้อาจไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจนในเชิงความก้าวร้าว แต่มีผลอย่างลึกซึ้งต่อการเข้าถึงพื้นที่ การแสดงออก และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของกลุ่ม LGBTQ+

- **การขาดหลักสูตรและการศึกษาเรื่องเพศภาวะในระบบการศึกษา:** ระบบการศึกษายังไม่เปิดพื้นที่ให้กับการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในระดับประถมและมัธยมศึกษา ทำให้เยาวชนในหลายพื้นที่

ยังเติบโตมากับความเข้าใจที่บิดเบือนหรือจำกัดกรอบต่อชุมชน LGBTQ+ ส่งผลให้เกิดความกลัว ความอคติ และการเลือกปฏิบัติตั้งแต่ในระดับห้องเรียนจนถึงพื้นที่สาธารณะในวงกว้าง

- **การไม่ตระหนักในระดับผู้กำหนดนโยบาย:** ปรากฏการณ์ที่ผู้กำหนดนโยบายมองว่าประเด็น LGBTQ+ เป็น “เรื่องเฉพาะกลุ่ม” และไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศในเชิงโครงสร้าง ยังคงพบได้ทั่วไปในระดับนโยบายของรัฐ ซึ่งส่งผลให้การจัดสรรงบประมาณ การบูรณาการแผนพัฒนา และการพิจารณาสีทธิในพื้นที่สาธารณะยังขาดความครอบคลุม และเป็นเพียง “ความพยายามเฉพาะจุด” มากกว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ

- **บทบาทของสื่อและวัฒนธรรมสมัยนิยม:** แม้สื่อโทรทัศน์ ซีรีส์วาย หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ จะมีบทบาทในการเปิดพื้นที่ให้ชุมชน LGBTQ+ ในประเทศไทยได้แสดงตัวตนมากขึ้น แต่ในหลายกรณีกลับสร้างภาพเหมารวม (stereotype) ที่ลดทอนความเข้าใจเชิงลึก เช่น การมองกะเทยว่าเป็นตัวตลก เกย์คือความมั่งคั่งมากในกาม หรือการผลิตซ้ำภาพบุคลิกที่เน้นความสุดโต่งด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งอาจตอกย้ำอคติในสังคมโดยไม่รู้ตัว และทำให้คนทั่วไปเข้าใจผิดเกี่ยวกับบริบทชีวิตจริงของกลุ่มเพศทางเลือก

2) แนวทางการปรับตัวในบริบทสังคมไทย

การรับมือกับข้อท้าทายทางวัฒนธรรมและทัศนคติที่แตกต่างในสังคมไทย จำเป็นต้องอาศัยแนวทางการปรับตัวที่ตั้งอยู่บนความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อบริบทของแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นบริบทเชิงภูมิศาสตร์ กลุ่มอายุ หรือโครงสร้างอำนาจเชิงวัฒนธรรม การสร้างการยอมรับจึงไม่ใช่เพียงการให้ข้อมูล แต่ต้องออกแบบกระบวนการที่ทำให้ผู้คนรู้สึกเป็นเจ้าของการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง ซึ่งแนวทางเหล่านี้ต้องควบคู่กับการประสานงานระหว่างสถาบันหลัก เช่น การศึกษา ศาสนา และภาครัฐ ทั้งเพื่อหลอมรวมเป็นกลไกการเปลี่ยนผ่านทางทัศนคติที่ยั่งยืน ดังนี้

- **การส่งเสริมความเข้าใจในระดับท้องถิ่น:** ควรจัดกิจกรรมที่ออกแบบมาให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนชนบท และกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้กลไกที่สร้างความไว้วางใจ เช่น การจัดเวิร์กช็อปที่นำโดยผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน หรือพระสงฆ์ที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งสามารถเป็น “ตัวกลางทางวัฒนธรรม” ในการถ่ายทอดประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เป็นมิตร และไม่ขัดกับคุณค่าดั้งเดิม อีกทั้งการใช้สื่อท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน หรือสื่อพื้นบ้าน ก็สามารถช่วยลดระยะห่างของการสื่อสาร และสร้างความเข้าใจในระดับฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- **การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน:** การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติจะเกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบเมื่อมีการบูรณาการระหว่างสถาบันหลักของสังคม ได้แก่ สถานศึกษา วัด โบสถ์ มัสยิด องค์กรท้องถิ่น และภาคประชาสังคม LGBTQ+ โดยสามารถออกแบบกิจกรรมร่วมที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ และตั้งอยู่บนหลักการเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) ความเมตตา และความเท่าเทียม โดยไม่ขัดกับหลักความเชื่อทางศาสนา หรือวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งสิ่งนี้จะช่วยให้การส่งเสริมความหลากหลายทางเพศไม่ถูกมองว่าเป็นการ “นำของใหม่มาทำลายของเก่า” แต่เป็นการขยายขอบเขตของคุณค่าที่มีอยู่แล้วในชุมชน

- **การปรับปรุงการกำหนดนโยบาย:** หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่ม LGBTQ+ บนพื้นฐานของ “การมีส่วนร่วมจากผู้มีประสบการณ์ตรง” เช่น การเปิดเวทีฟังเสียงของชุมชน LGBTQ+ ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อสะท้อนความต้องการที่แท้จริง พร้อมทั้งศึกษาบทเรียนจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียมและได้ผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น แคนาดา สวีเดน หรือไต้หวัน ทั้งนี้เพื่อปรับใช้กับบริบทไทยอย่างยืดหยุ่น โดยไม่

ลอกเลียนแบบ แต่เลือกใช้ประสบการณ์เหล่านั้นเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์สำหรับการกำหนดนโยบายที่มีฐานจากความเป็นจริงในชุมชน

3) ผลกระทบเชิงบวกที่คาดหวัง

หากแนวทางการพัฒนาและการปรับตัวที่ได้กล่าวมาได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในหลายระดับ ทั้งในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนในสังคม ความเข้มแข็งของโครงสร้างชุมชน และการเสริมสร้างวัฒนธรรมแห่งการอยู่ร่วมกันในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ศาสนา และอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งการบรรลุผลในประเด็นเหล่านี้จะเป็นการวางรากฐานสำคัญสำหรับสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรมมากขึ้น ดังนี้

- **การลดทัศนคติเชิงลบและความขัดแย้งในชุมชน:** เมื่อชุมชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน จะส่งผลให้ความหวาดระแวง ความอคติ และการเลือกปฏิบัติลดลงอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เคยมีความตึงเครียดจากความไม่เข้าใจต่อกลุ่ม LGBTQ+ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันนี้อาจจะช่วยปลดล็อกปัญหาทางวัฒนธรรมที่ฝังรากลึก และนำไปสู่ความสมานฉันท์ในระดับชุมชนได้

- **การส่งเสริมความร่วมมือในระดับท้องถิ่นและชาติ:** การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และภาคประชาชนในการวางแผนและดำเนินโครงการที่ครอบคลุมทุกเพศ อาจจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและไว้วางใจได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งความร่วมมือในลักษณะนี้ยังช่วยขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนในเชิงลึก ไม่ใช่เพียงการส่งเสริมในเชิงสัญลักษณ์

- **การพัฒนาวัฒนธรรมการยอมรับและเปิดกว้าง:** การดำเนินตามแนวทางทั้งหมดจะนำไปสู่การก่อรูปวัฒนธรรมสาธารณะที่เคารพความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นเพศสภาพ วิถีชีวิต หรืออัตลักษณ์ทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดสังคมที่มีความเห็นอกเห็นใจ และพร้อมรับฟังซึ่งกันและกันมากขึ้น โดยความเข้าใจนี้ไม่เพียงส่งผลต่อชุมชน LGBTQ+ เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยรวม ถือเป็นการสร้างพื้นที่ที่ทุกคนสามารถ “มีที่ยืน” ได้อย่างเท่าเทียม

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากแนวทางเหล่านี้ได้รับการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง ประเทศไทยจะสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดทางวัฒนธรรมและอคติทางเพศได้อย่างมั่นคง พร้อมสร้างพื้นที่ที่เน้นหลักการที่ไม่ใช่เพียงสถานที่สำหรับกิจกรรมทางกายเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่ทางสังคมที่สะท้อนคุณค่าของความเสมอภาค ความหลากหลาย และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ซึ่งแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายด้านการพัฒนาที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มประชากร เช่น แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่กีฬาอย่างเท่าเทียม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ซึ่งเน้นการขับเคลื่อนสังคมแห่งความเท่าเทียม และการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แต่ทั้งสองแผนยังขาดการกล่าวถึง “ชุมชน LGBTQ+” อย่างชัดเจนในระดับยุทธศาสตร์และกลไกการปฏิบัติจริง (สำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย, 2566; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังนั้น การถ่ายทอดนโยบายเหล่านี้ไปสู่แผนแม่บทที่เจาะจงต่อกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลายจึงถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมที่ยอมรับความหลากหลายอย่างแท้จริง

ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

จากการวิเคราะห์บทเรียนและประสบการณ์ของประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศในบริบทของประเทศไทย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาพื้นที่นันทนาการสาธารณะที่เป็นมิตรต่อทุกเพศ

พื้นที่นันทนาการไม่ใช่เพียงพื้นที่ทางกายภาพสำหรับการพักผ่อนหรือกิจกรรมทางกายเท่านั้น หากแต่เป็นพื้นที่ทางสังคมที่สะท้อนคุณค่าความเสมอภาคและสิทธิของพลเมืองทุกกลุ่ม ซึ่งการพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ครอบคลุมความหลากหลายทางเพศจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมในระดับโครงสร้าง โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่แม้จะมีกฎหมายสมรสเท่าเทียมแล้ว แต่พื้นที่ทางกายภาพที่ตอบสนองอัตลักษณ์ที่หลากหลายยังคงมีอยู่อย่างจำกัด การยกระดับพื้นที่เหล่านี้ควรตั้งอยู่บนแนวคิดการออกแบบเพื่อความเท่าเทียม (equity-based design) และแนวคิดสากลว่าด้วยการออกแบบเพื่อทุกคน (universal design) ที่ไม่เพียงเน้นการเข้าถึงทางกายภาพ แต่ยังรวมถึงความรู้สึกปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และความรู้สึกเป็นเจ้าของของผู้ใช้งานจากทุกกลุ่มอัตลักษณ์ พร้อมกันนี้ ควรบูรณาการเข้าสู่แผนแม่บทสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะประเด็น SDG 3 ที่ว่าด้วยสุขภาวะที่ดี SDG 10 ที่ว่าด้วยการลดความเหลื่อมล้ำ และ SDG 11 ที่ว่าด้วยการสร้างเมืองที่ครอบคลุมและปลอดภัยสำหรับทุกคน (United Nations, 2025) โดยมีตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- **การสร้างพื้นที่เฉพาะและหลากหลายสำหรับชุมชน LGBTQ+:** สนับสนุนการจัดตั้ง “สวนสีรุ้ง” (Rainbow Parks) และศูนย์นันทนาการ LGBTQ+ โดยออกแบบให้มีพื้นที่ส่วนตัวสำหรับกิจกรรมกลุ่ม การบำบัดทางศิลปะ และกิจกรรมเสริมพลังชุมชน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำแบบไม่แบ่งแยกเพศ และพื้นที่เปลี่ยนชุดที่ปลอดภัย

- **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบและบริหารจัดการ:** ส่งเสริมกระบวนการออกแบบร่วมกับชุมชนและเวทีรับฟังความคิดเห็นของชุมชน LGBTQ+ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการออกแบบพื้นที่ที่ตอบโจทย์การใช้งานจริง และลดความตึงเครียดจากการตีตราทางสังคม

- **การประยุกต์ใช้แนวคิดพื้นที่ปลอดภัยต่อการตัดสิน (Judgement-Free Zones):** ส่งเสริมการออกแบบพื้นที่ที่ไม่มีคำตัดสินทางอัตลักษณ์ เช่น ไม่จำกัดการแต่งกายหรือกิจกรรมตามเพศกำเนิด พร้อมทั้งจัดระบบดูแลความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวอย่างรัดกุม

2. การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการที่ขับเคลื่อนการยอมรับความหลากหลายทางเพศ

กิจกรรมนันทนาการมีพลังมากกว่าการสร้างความบันเทิงหรือการพัฒนาทางกาย เพราะในบริบทของสังคมที่กำลังเปลี่ยนผ่านสู่ความเท่าเทียมทางเพศ กิจกรรมเหล่านี้สามารถทำหน้าที่เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ การสื่อสาร และการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมที่ออกแบบโดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ทางเพศและความหลากหลายจะช่วยลดอคติทางวัฒนธรรม เปิดพื้นที่ให้กับการแสดงออก และสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมที่มีความหมาย โดยเฉพาะในประเทศไทยซึ่งการยอมรับต่อชุมชน LGBTQ+ ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองและบางกลุ่มสังคมเท่านั้น ดังนั้น การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” ที่เอื้อต่อความเข้าใจข้ามกลุ่มและข้ามรุ่น โดยมีตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- **การจัดเทศกาล Pride ในระดับท้องถิ่น:** พัฒนาเทศกาล Pride ให้มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ เช่น การผสมผสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแนวความคิดความหลากหลายทางเพศ หรือการจัดกิจกรรมกลางแจ้งที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากประชาชนทุกกลุ่ม เช่น ขบวนวิ่งสีรุ้ง (Rainbow Fun Run) หรือการฉายภาพยนตร์ LGBTQ+ กลางแจ้งในสวนสาธารณะ

- **การส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน LGBTQ+:** สนับสนุนโครงการค่ายสร้างสรรค์ (creative camps) ที่เสริมสร้างทักษะชีวิต ความมั่นใจ และอัตลักษณ์ของตนเองสำหรับเยาวชน LGBTQ+ ควบคู่กับกิจกรรมสื่อสารข้ามรุ่น เช่น การแลกเปลี่ยนเรื่องเล่าระหว่าง LGBTQ+ รุ่นใหม่กับรุ่นเก่า ทั้งนี้เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วม

- **การบูรณาการศิลปวัฒนธรรมกับกิจกรรมนันทนาการ:** จัดเวทีนันทนาการ ศิลปะจัดวาง การแสดงละคร หรือดนตรีที่สะท้อนอัตลักษณ์ ความหวัง และความหลากหลายของชุมชน LGBTQ+ โดยเปิดพื้นที่ให้ศิลปินและผู้มีประสบการณ์ร่วมเป็นผู้นำในการสื่อสารกับสังคม

3. การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากปราศจากกลไกความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และภาควิชาการ ดังนั้นการขับเคลื่อนให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศในมิตินันทนาการจึงต้องอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ ทรัพยากร และบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนอย่างมีเป้าหมายร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทยที่หน่วยงานต่าง ๆ ยังดำเนินงานแยกส่วน การจัดตั้งโครงสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายจะช่วยลดความซ้ำซ้อน เสริมพลังกันและกัน และสร้างแนวทางปฏิบัติที่เชื่อมโยงจากระดับท้องถิ่นสู่ระดับชาติ โดยมีตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- **การพัฒนาโครงสร้างความร่วมมือแบบบูรณาการ:** จัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการระดับจังหวัด/เทศบาล ที่มีตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม LGBTQ+ ผู้เชี่ยวชาญ และภาคเอกชน ทั้งนี้เพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ กำกับติดตาม และสนับสนุนงบประมาณในโครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่และกิจกรรมที่หลากหลายทางเพศร่วมกัน

- **การพัฒนาโครงการนำร่องในระดับพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ร่วม:** ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทดลอง เช่น “พื้นที่ต้นแบบที่ปลอดการเลือกปฏิบัติ” โดยดำเนินงานร่วมระหว่างเทศบาลกับมหาวิทยาลัย และกลุ่มชุมชน LGBTQ+ ทั้งนี้เพื่อสร้างแนวทางการบริหารพื้นที่ที่สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นได้ในอนาคต

- **การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางสังคมและธุรกิจ:** ส่งเสริมให้ภาคเอกชนร่วมสนับสนุนกิจกรรมและพื้นที่ที่เป็นมิตรต่อ LGBTQ+ เช่น ธุรกิจท้องถิ่นร่วมออกแบบกิจกรรม Pride Week สนับสนุนสปอนเซอร์ หรือให้การอบรบบุคลากรเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง

4. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อขยายพื้นที่เสมือนและการเข้าถึงอย่างเท่าเทียม

ในโลกยุคดิจิทัล พื้นที่ทางสังคมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในเชิงกายภาพ หากแต่ยังรวมถึง “พื้นที่เสมือน” ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มประชากรหลากหลายทางเพศสามารถมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเข้าถึงกิจกรรมนันทนาการได้อย่างเสมอภาค ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และโครงสร้าง โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่ชุมชน LGBTQ+ ในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลยังขาดการเข้าถึงบริการและกิจกรรมที่ปลอดภัย การพัฒนาพื้นที่เสมือนจึงเป็นแนวทางที่ช่วยเติมเต็มความเหลื่อมล้ำและขยายโอกาสอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในประเด็นนี้มีตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- **การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเฉพาะกลุ่ม:** ส่งเสริมการสร้างแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่ออกแบบมาโดยคำนึงถึงความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว และการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของชุมชน LGBTQ+ เช่น การจัดเวิร์กช็อปออนไลน์เกี่ยวกับสุขภาพจิต การออกแบบกิจกรรมนันทนาการร่วมในรูปแบบเสมือน และการสร้างคลังความรู้เกี่ยวกับสิทธิและการพัฒนาตนเอง

- **การผนวกเทคโนโลยีเข้ากับกิจกรรมออฟไลน์:** พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมที่ผสมระหว่างกิจกรรมในพื้นที่จริงกับกิจกรรมออนไลน์ เช่น การจัดนิทรรศการศิลปะ LGBTQ+ ที่เผยแพร่ข้อมูลผ่านเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (virtual reality: VR) หรือกิจกรรมระดมความคิดเห็นที่ให้ทั้งผู้ร่วมงานในพื้นที่และทางออนไลน์สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม

- **การสร้างพื้นที่เสมือนที่ปลอดภัยและไม่แบ่งแยก:** พัฒนาเครื่องมือที่ช่วยกรองประทุษวาจา (hate speech) การคุกคามทางออนไลน์ และเสริมสร้างความรู้เรื่องความปลอดภัยไซเบอร์ให้กับกลุ่ม LGBTQ+ ผ่านหลักสูตรออนไลน์ หรือการอบรมร่วมกับภาคีเทคโนโลยีที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชน

5. การขับเคลื่อนนันทนาการและการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่ครอบคลุม

การเชื่อมโยงกิจกรรมนันทนาการเข้ากับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมความหลากหลายทางเพศควบคู่กับการกระตุ้นเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยซึ่งมีความเข้มแข็งด้านทุนวัฒนธรรม ชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยว การบูรณาการในลักษณะนี้ไม่เพียงสร้างโอกาสให้กับชุมชน LGBTQ+ ในการเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่ยังช่วยเปิดพื้นที่ให้การสร้างการยอมรับอัตลักษณ์ที่หลากหลายผ่านประสบการณ์ทางนันทนาการที่สร้างสรรค์และมีความหมาย ซึ่งในประเด็นนี้มีตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- **การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว LGBTQ+ และกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม:** ส่งเสริมการพัฒนา “เส้นทาง Pride” ที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญเชิงวัฒนธรรมกับกิจกรรมนันทนาการ เช่น งานศิลปะ LGBTQ+ การวิ่งเพื่อความเท่าเทียม (equality run) เทศกาลดนตรี หรือ Pride Market ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการหลากหลายเพศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างทั้งประสบการณ์และรายได้ที่หมุนเวียนในชุมชน

- **ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ LGBTQ+ ในการท่องเที่ยวสร้างสรรค์:** สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับ LGBTQ+ ทั้งในด้านที่พัก ร้านอาหาร แหล่งชุมชน และผู้จัดงาน โดยจัดอบรมเรื่องการบริการที่เท่าเทียมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ LGBTQ+ ระดับภูมิภาค

- **พัฒนาเทศกาลหรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมกับอัตลักษณ์:** เช่น Pride Festival ที่ใช้ศิลปะพื้นเมือง การละเล่นท้องถิ่น หรือกิจกรรมวัฒนธรรมร่วมสมัยเป็นสื่อกลางในการสื่อสารเรื่องความหลากหลาย อันจะช่วยลดอคติและเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมในมิติวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

จากข้อเสนอข้างต้นสรุปได้ว่าการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศในประเทศไทยควรขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์ที่บูรณาการทั้งการออกแบบพื้นที่ที่เป็นมิตรต่อความหลากหลาย กิจกรรมที่ส่งเสริมการยอมรับการใช้เทคโนโลยีลดช่องว่างการเข้าถึง ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน และการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว ซึ่งประเด็นทั้งหมดนี้ควรร้อยเรียงเข้ากับแผนแม่บทสิทธิมนุษยชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และเป้าหมาย

SDG ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงโครงสร้างที่ยั่งยืน ลดอคติในพื้นที่สาธารณะ ขยายการมีส่วนร่วมของ LGBTQ+ และสร้างสังคมไทยที่เคารพความแตกต่างอย่างแท้จริง

บทสรุป

การพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมนันทนาการที่ครอบคลุมทุกเพศถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนความเท่าเทียมทางสังคม โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมที่ยอมรับความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง โดยบทเรียนจากประเทศที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียมได้แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของการจัดการด้านนันทนาการไม่ได้เกิดจากการออกแบบพื้นที่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องบูรณาการกับนโยบายที่ชัดเจน โดยการมีกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการเข้าถึง อีกทั้งการส่งเสริมกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของท้องถิ่นล้วนมีบทบาทในการสร้างความยั่งยืนในระยะยาว สำหรับบริบทของประเทศไทย แม้ปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าเชิงกฎหมายแต่ยังเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้าง ทัศนคติ และระบบสนับสนุน ดังนั้นการขับเคลื่อนพื้นที่นันทนาการในอนาคตจึงควรเน้นการสร้างนโยบายที่ครอบคลุม พัฒนากำลังคนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ และส่งเสริมกลไกความร่วมมือที่มีความยืดหยุ่นและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้พื้นที่นันทนาการในไทยไม่เพียงเป็นพื้นที่แห่งการพักผ่อน แต่เป็นเวทีของการมีอยู่ การยอมรับ และการอยู่ร่วมกันอย่างเสมอภาคของทุกคนในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษ วีรกุล สุภณิดา พวงผกา และยุภาพร ต๊ะรังษี. (2567). การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย: กรณีสิทธิในการสมรสและสิทธิในอัตลักษณ์ทางเพศ. *วารสารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 1 (ฉบับพิเศษ), 96-154.
- กวิษฐา คันธรส ภาณุวัฒน์ เจริญผล ธีรวุฒิ ไหลมณี และปณิดา เสนอธรรม. (2565). ภาวะสุขภาพจิตและความทุกข์จากประสบการณ์ในอดีตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ. *วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ*, 9(2), 104-118.
- คชาวุธ มาป้อง ศุภกร ฉลองภาค และพรรณรต ทับแย้ม. (2567). นาฏกรรมสร้างสรรค์เพื่อการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่ม LGBTQ+. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 3(1), 125-137.
- ธีรสิทธิ์ พิมพ์กิตติเดช และวิลาสินี ยนต์วิทย์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการฟิตเนสเซ็นเตอร์ของกลุ่มคนเพศทางเลือก (LGBTQ) ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 17(3), 34-47.
- บรรจง เมืองสุวรรณ. (2566). ปัญหาความเท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(1), 166-175.
- พระมหาสุชาติภัก อภินันโท รังสรรค์ วัฒนาชัยวัฒน์ เบญจมาศ สุขสถิต ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์ สุภารัตน์ ลิมดำรง และขวัญชนก เหล่าสุนทร. (2567). การลดความเหลื่อมล้ำ: การวิจัยและพัฒนาการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง ในกลุ่มเพศทางเลือกของสังคมตามแนววิถีพุทธ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), 1057-1074.
- พิเชฐ อุดมรัตน์. (2566). สุขภาพจิตของกลุ่มแอลจีบีทีควิลส์. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 31(2), A1-A3.
- รักพงษ์ แสนศรี. (2566). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนคู่ชีวิตของเพศทางเลือกในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(5), 65-86.

- รัชชานนท์ ศรีเพ็ญชัย อมรรรัตน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทุมพร หลอดโค. (2567). การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลื้อกบนพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์. *พัฒน์นวมรัง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 1(1), 123–138.
- รัฐบาลไทย. (2568, 20 มกราคม). *ประกาศแล้ว กฎหมายสมรสเท่าเทียม มีผลใช้บังคับ 22 ม.ค. 68*. <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/88411>
- วรวิทย์ ชายสวัสดิ์. (2567). การสมรสเท่าเทียม: สิทธิในการสมรสสำหรับบุคคลทุกเพศของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 2(2), 94–110.
- ศิลาศักดิ์, สุเมธ (บุญทอง) กุสุมา สุ่มมาตร และจิรพรรณ สิทธิศักดิ์. (2565). LGBTQ ความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์และวาทกรรมความสิ้นไหล มิติเพศในสังคมไทย. *วิจิตรวรรณสาร วารสารด้านภาษาและวัฒนธรรม*, 6(3), 119–135.
- สมถวิล เอี่ยมโก้ เลหุล้า ตริเอกานุกูล และวิกรม บุญนุ่น. (2566). ผลกระทบทางสังคมภายหลังการรับร่าง พ.ร.บ. LGBTQ ทั้ง 4 ฉบับจากมติรัฐสภา. *วารสารวิชาการสังคมมนุษย์*, 13(1), 100–113.
- สมถวิล เอี่ยมโก้ เลหุล้า ตริเอกานุกูล วิกรม บุญนุ่น และโกมินทร์ วังอ่อน. (2565). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. *วารสารวิชาการสังคม*, 12(2), 116–132.
- สมถวิล เอี่ยมโก้ และวิกรม บุญนุ่น. (2564). การตีตราและการกดทับ LGBTQ ในสังคมไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 12(1), 384–398.
- สำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย. (2566). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566–2570)*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 140, ตอนพิเศษ 75 ง, 27.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139, ตอนพิเศษ 258 ง, 1–143.
- อุธนา สุระตะนัย ชัย มีชาติ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2567). การเลือกปฏิบัติต่อพนักงานสอบสวนชายที่มีความหลากหลายทางเพศ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และการบริหารสังคม*, 32(2), 294–322.
- Aguilar-Carrasco, M. J., Gielen, E., Vallés-Planells, M., Galiana, F., Almenar-Muñoz, M., & Konijnendijk, C. (2022). Promoting inclusive outdoor recreation in national park governance: A comparative perspective from Canada and Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5), 2566.
- Anderson, A. R., & Knee, E. (2022). Queer recreation. *Not playing around: Intersectional identities, media representation, and the power of sport*, 89.
- Atteberry-Ash, B., Williams, J. R., DuBois, H. T., & Pearson, B. (2024). Belongingness, connectedness & engagement: The impacts of an LGBTQ+ residential learning community. *Journal of LGBT Youth*, 21(2), 369–387.
- Elias, N. M. (2020). LGBTQ+ civil rights: Local government efforts in a volatile era. *Public Administration Review*, 80(6), 1075–1086.

- Furman, A. N., & Mardell, J. (Eds.). (2022). *Queer Spaces: An Atlas of LGBTQ+ Places and Stories*. Routledge.
- Godtman Kling, K., Margaryan, L., & Fuchs, M. (2020). (In) equality in the outdoors: gender perspective on recreation and tourism media in the Swedish mountains. *Current Issues in Tourism*, 23(2), 233-247.
- Goh, K. (2018). Safe cities and queer spaces: The urban politics of radical LGBT activism. *Annals of the American Association of Geographers*, 108(2), 463-477.
- Gorman-Murray, A., Prior, J., Cadorin, R., Vincent, A., Olivier, J. L., & de Leeuw, E. (2023). Urban policy, space and wellbeing: a move towards LGBTQIA+ inclusive planning. *Public Health Research & Practice*, 33(4).
- Greenspan, S. B., Griffith, C., & Watson, R. J. (2019). LGBTQ+ youth's experiences and engagement in physical activity: A comprehensive content analysis. *Adolescent Research Review*, 4, 169-185.
- Heath, S., Duffy, L., Lewis, S., Busey, C., & Sène-Harper, A. (2023). Queering the Outdoors: Experiences of 2LGBTQIA+ Outdoor Recreation Professionals. *Journal of Outdoor Recreation, Education, and Leadership*, 15(4).
- Herrick, S. S., & Duncan, L. R. (2020). Locker-room experiences among LGBTQ+ adults. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 42(3), 227-239.
- Herrick, S. S., Baum, T., & Duncan, L. R. (2022). Recommendations from LGBTQ+ adults for increased inclusion within physical activity: a qualitative content analysis. *Translational behavioral medicine*, 12(3), 454-465.
- Johnston, L., & Waitt, G. (2016). The spatial politics of gay pride parades and festivals: Emotional activism. In *The Ashgate research companion to lesbian and gay activism* (pp. 105-120). Routledge.
- Kaygalak-Celebi, S., Kaya, S., Ozeren, E., & Gunlu-Kucukaltan, E. (2020). Pride festivals as a space of self-expression: tourism, body and place. *Journal of Organizational Change Management*, 33(3), 545-566.
- Kaygalak-Celebi, S., Ozeren, E., & Aydin, E. (2022). The missing link of the Sustainable Development Goals (SDGs) in tourism: A qualitative research on Amsterdam Pride. *Tourism Management Perspectives*, 41, 100937.
- Knee, E., & Anderson, A. R. (2023). Gentrification of the (leisure) mind: Organizational justifications and community concerns of a proposed LGBTQ2S sport and recreation center. *Journal of homosexuality*, 70(2), 364-385.

- Knee, E., Anderson, A. R., Ramos, W. D., & Miller, A. M. (2023). Attitudes of campus recreational sport employees toward LGBTQ+ participants: does targeting training make an impact?. *Leisure/loisir*, 47(4), 535-558.
- Myrdahl, T. M. (2022). LGBTQ+ Communities: Sexuality and the city. In *Alternative Planning History and Theory* (pp. 47-63). Routledge.
- Parmenter, J. G., Galliher, R. V., & Maughan, A. D. (2020). An exploration of LGBTQ+ community members' positive perceptions of LGBTQ+ culture. *The Counseling Psychologist*, 48(7), 1016-1047.
- Pinto, T. (2022). *Gaze: A Digital Tool Designed for the LGBTQ+ Community to Confidently Navigate and Interact in Public Spaces* (Doctoral dissertation, Toronto Metropolitan University).
- Romano, E. (2023). Diverse Stories: Understanding Recreation and Leisure in Older LGB Lives.
- Soulard, J., Park, J., & Zou, S. (2024). Pride in transformation: A rural tourism stakeholder view. *Journal of Travel Research*, 63(1), 80-99.
- Taylor, J. (2016). Festivalizing Sexualities: Discourses of 'Pride', Counter-discourses of 'Shame'. In *The festivalization of culture* (pp. 27-48). Routledge.
- United Nations. (2025, 20 January). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Weststrate, N. M., Greteman, A. J., Morris, K. A., & Moore, L. L. (2024). Pathways to queer thriving in an LGBTQ+ intergenerational community. *American Psychologist*, 79(8), 1185.
- Wilson, O. W., Powers, S. L., & Bopp, M. (2022). Policies and practices for equity: Perspectives of campus recreation staff in North America. *Recreational Sports Journal*, 46(2), 152-165.